

'CDU en SPD laten zich niet wegstemmen'

'Wahlbeobachtungen' van Krijn Thijs

Achtergrond - 27 september 2009

De verkiezingscampagne is voorbij, vandaag is de dag van de kiezer. Maar wat heeft die eigenlijk te kiezen? Zelden zijn de mogelijkheden zo paradoxaal als dit jaar. Historicus Krijn Thijs woonde met vijftien internationale promovendi in Berlijn de slotbijeenkomsten van de grote partijen bij. “Het was deze keer heel moeilijk de kiezer te mobiliseren.”

Hoe komt dat?

“Omdat de campagne beheerst werd door een aantal paradoxen. Dat legde de vooraanstaande Duitse politicoloog Karl-Rudolf Korte ons van de week uit. Neem bijvoorbeeld de grote coalitie van CDU en SPD. Beide partijen hebben aangegeven liever niet verder met elkaar te willen. Dus kun je hen als kiezer niet wegstemmen. En de oppositie kan er geen campagne tegen voeren.

Wat ook heel merkwaardig is: als je van de grote coalitie af wil, moet je toch op de CDU of de SPD stemmen. Een regering zonder is niet mogelijk, dus moet je een van deze partijen toch groot genoeg maken zodat ze met één van de kleinere partijen kunnen regeren.”

Maar wordt Merkel niet sowieso weer kanselier?

“Ja, en dat is ook vreemd als je bedenkt dat we midden in een economische crisis zitten. Normaal gesproken willen mensen een andere regeringsleider na een crisis. Maar nu is er politieke continuïteit na een economische breuk.

Ook is het opvallend dat de liberale FDP lijkt te profiteren van de crisis, terwijl het om een crisis van het neoliberalisme gaat. Die Linke, de antikapitalistische partij, weet er juist niet zo veel munt uit te slaan. Waarschijnlijk hebben de kiezers het gevoel dat ze de oplossing van de crisis aan professionals moeten overlaten en de FDP geldt nog steeds als de partij voor de economie.”

Je zegt dat de partijen zoveel moeite hebben de kiezers te mobiliseren. Ligt dat ook aan de partijleiders zelf?

“Ja. CDU-kanselier Merkel en SPD-leider Steinmeier zijn beiden atypisch voor hun

partij. Merkel is een soort sociaaldemocraat binnen de CDU en Steinmeier een soort liberaal binnen de SPD. Hij was de man achter Schröders economische hervormingsprogramma 'Agenda 2010'.

Merkel en Steinmeier zijn allebei nuchtere bestuurders, geen iconen. Dat spreekt de kiezers niet zo aan. Dat zag je ook na het tv-debat tussen hen beiden half september. Daar ging ook geen enkele mobiliserende kracht vanuit."

En de slotbijeenkomsten van de campagnes gisteren? Waren die wel inspirerend? "De SPD had de slotbijeenkomst bij de Brandenburger Tor. Dat was een beetje klinisch, vond ik. Steinmeier sprak erg goed, de Berlijnse SPD-burgemeester Wowereit was er ook. Maar het leek niet zo goed geregisseerd. Het was er een beetje waaierig en leeg.

De CDU had haar bijeenkomst echt top geënceneerd. Ze waren ook niet buiten, maar in een hal. Alles was tot in de puntjes geregisseerd. Ik vond de redevoering van Merkel eigenlijk niet zo sterk, maar dat maakte niet uit. De hele zaal zat vol fans, iedereen zwaaide met Angie-bordjes. Ze leken wel gehersenspoeld. Er waren nog net geen regisseurs die aangaven wanneer we moesten applaudisseren."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3379/cdu-en-spd-laten-zich-niet-wegstemmen>